

Balázs K. Attila

Anyánál

K. fölött remek kis zivatarfelhővé kezdtek összeállni a kumuluszok, de én nem vártam meg a végeredményt – vonatra szálltam, és keleti irányban elhagytam a várost. Nyár volt, mégpedig az egyik legforróbb, amire vissza tudok emlékezni eddigi életem során, és éppen vége a tanévnek: minden teherrel felszabadultan buszoztam ki a vonatállomásig. Egyetlen kis batyut vittem csak magammal, a feltétlenül szükséges dolgaimat, a többi holmi a lakásban maradt, amelyet a központi parktól nem messze bérelek. Központi fekvése ellenére meglehetősen csendes és nyugodt hely, az ablakból a parkra látni, a feltehetően száz évnél is öregebb fák alatt magam is sokszor megfordulok a semmittevés vagy az unalom óráiban. K.-ban tanulmányaim miatt ragadtam, amelyeket néhány évvel ezelőtt kezdtem el, és az igazság az, hogy megkedveltem ezt a helyet a maga zsongásával, mindig változó arcával. De hagyjuk most a nagyvárost, hiszen éppen elhagyom: vonatombon kigördül az állomásról, míg valahol nem is olyan távol halkán morajlani kezd az ég, jelezve, hogy lassan a város nyakán a felhőszakadás. Engem pedig vár az otthon, és vár anyám mindenféle finomsággal, amivel elhalmoz, amikor hazavetődöm, és persze mindezek mellett vár az önkéntes magányával, amelynek keserűségét nem tudom nem észrevenni. Otthonnak nevezem azt a helyet, mert a legtöbb évet ott töltöttem el az életemből, abban a kicsiny katlanfaluban, anyámmal és a nővéremmel együtt, habár van egy másik hely is, amely viszont sokkal mélyebben ivódott bele minden porcikámba, annak ellenére, hogy nagyon zsenge gyermekkoromban elhagytuk azt a lakást. Ez egy másik otthon, amely a tiltott, rég letűnt meseidőket jelképezi a számomra – és gondolom a nővérem számára is –, egyféle soha vissza nem térő aranykort. Anyám kerüli azt a helyet, és azt hiszem, addig fognak ott (ebben az egyben) apámmal egyetértésben lenni, és érintetlenül hagyni mindent, míg az egész építményre rányomja a bélyegét a romlás és az enyészet.

Az a hely valahogy apát jelenti számomra, őt, aki már eltűnt visszavonhatatlanul, és mégis az az érzésem, hogy valahonnan mégiscsak mindig visszajár oda, elbabrál a pusztuló dolgokkal, és elüldögél a lakatlan külvárosi ház homályában. A szobájában még mindig ott a szék háttámláján átvetett gyapjúpulóvere, és az ágy mellett a szétdobált üres üvegek. Megborzongok, ahogy a gyapjúpulóverre gondolkok ebben a páradús, rezzenéstelen levegőjű hőségben, felállok, és lehúzom az ablakot, hogy a sebességtől csapjon csak be, mozduljon meg egy picit a levegő.

Végigsimítom a dolgokat, és úgy érzem, tökéletesek. Aztán pihenni hagyom, hogy az éjszaka hozza ki a visszásságokat, az ottfelejtett redőket, ráncokat, mindazt, ami nem illik az összképbe, mindazt, ami nem tökéletes. Mivel az építés folyamatában belülről szemlélem a készülőt, időt kell hagynom magamnak az eltávolodásra. Másnap teljesen kívülről, szinte ellenségesen szemlélem a végeredményt. Ekkor már látom, hogy mi lesz a sorsa a konstrukciónak, hogy apró módosításokkal, csiszolásokkal megmarad, vagy szét fogom rombolni az egészet növényestől, sziklástól, mindenestől – egyenlővé teszem a földdel. Nem fogadhatok el tökéletlenséget, és itt nem fogadhatom el a lassú haldoklást. Ami nem megfelelő, azt rögtön elpusztítom, és újratertem másképp azt a sarkot. Ez ellen dolgozom minden erőmmel. Ha másodszor is végigsimíthatom, és úgy érzem, ez lesz az, akkor már picit elnézőbben viszonyulok hozzá a következő napokban. Amúgy meg tudjuk, hogy a tökéletesség túl van minden földi lehetőségen. Ahogy a fényből és árnyékból elkevert homályban adatott léteznünk, tiszta kegyelemből, mert tulajdonképpen egyik végletben sem látnánk semmit, hiszen mindkettőben vakok vagyunk, ugyanígy nyújtózunk sejtéseink közepéből a feltehetően valahol létező bizonyosságok felé.

Filmszakon tanulok, ha még nem említettem, és ez rányomja bélyegét elég sok dologra az életemben. Most is, míg utazom, egyféle filmet készítek – persze, fejben. Elgondolom, hogy ha most kame-

rával kellene megközelítenem a helyet, meg az időt, hogy valahol belecsöppenjek anyám egyszerűnek tűnő, ám közel sem egyszerű életébe, akkor nem is tudom igazán, mit is kellene legelőször lencsevégre kapni. Talán így kezdhetném: a zöld határtalanságot egy falucska rajza töri meg, amely egyre nagyobb és nagyobb lesz a maga jellegzetes templomtornyával. Közeledünk, majd elhaladunk a templom mellett, amely egy takaros, szépen rendben tartott középkori építmény (most a tornyáról épp felrebbennek a galambok), és egy falusi ház tornácára összpontosítunk, amelyen egy kis asztal és néhány szék foglal helyet. Az asztalon piros mintás, fehér abrosz, egy kis tál mindenféle apróságokkal, és egy pohár víz. Az asztalt háttámlás faszékek fogják körül. Mindössze egyetlen szék foglalt: egy hatvanas éveiben járó asszony ül rajta, kezéből kicsúszott a kötés, feje előrebillen. Alszik. Körülötte a falu megszokott zaja, duruzsolása. Egy kakas kukorékol, a háttérben kutyák ugatnak. Legyek dongnak a közeledő mikrofon körül. Valaki láncfűrészsel dolgozik a távolban. Lehet, hogy csak én képzelem oda, de egy halk dallam is árad valahonnan, talán Debussy, vagy akár foszlányokban a Holdfény-szonáta.

Fáradt vagyok. Amióta a szüleim örökre itt hagytak, nem egészen egy év leforgása alatt egyik a másik után, úgy érzem, átcsapnak a fejem fölött a hullámok. Jázmin, T, Öcsi is mind csak megannyi elmosódó, szürke árnyék az időben. Szétszéledtek lassan ők is, és bár egyedül maradtam, mégis mindennap beszélgetek velük. T-vel gyakrabban, telefonon, Jázminnal, akit csak sejtek, hogy merre van, nagyon ritkán, talán havonta egyszer, vagy még ritkábban. Ami Öcsit illeti, ha csak rágondolok, görcsbe rándul még mindig a gyomrom. Mindennap visszaemlékszem azokra az időkre, amikor még együtt voltunk ebben a csendbe és zöldbe süllyesztett világban. Néha felrezenek a saját testemben, hirtelen mindennél valóságosabbnak érzem azt, hogy élek, és itt vagyok, itt, éppen ebben a pillanatban; szinte hallom, amint egy hang mondja, hogy most, most, most – aztán egy idő után csak visszatér az álomszerűség, eltűnnek az

éles kontúrok, épp olyan, mintha víz cseppenne a szemembe. Ilyenkor érzem, miképpen sodródok percről percre, hogy sok van már mögöttem, és előttem ki tudja még mennyi. Vajon jól osztottam? Vajon nem kellett volna sok mindent másképpen csinálni? Mire van még időm? Az agyagból és homokból gyúrt izomkolosszus megtörten hajtja le a fejét, elengedi magát, és legyint. Látom, ahogy zuhan, és sajnálom őt. Hiába feszült neki a világnak. És hiába segítettem neki. Azt hittem, zöld, meg azt hittem, köze van az élethez, és tele van vele, de kiderül, hogy csupán homok, csak homokszemcsék – nem egyéb. Az élet lassan nem más, mint várakozás az összeomlásra, habár eddig is csak az volt, lassú tipegés az enyészet, a széthullás felé. Valahogyan meg kellene már tanulni félelem nélkül, bizalommal élni. Nekem talán már késő.

Késő délután van, a nap már rézsút süti meg a ház fehérre meszelt falát. Anyám feje megmozdul, szemei kinyílnak, szétnéz lassan, jobb kezével hátrasimítja a homlokába hullott hajtincseket. Köhög. Köszörüli a torkát. A tornácról egyenesen az utcára lát, arra a poros, meglehetősen keskeny mellékutcára, amelyen most sem történik semmi, mint ahogy általában máskor sem. A vasárnapi templomba járók verik fel hallgatásából olykor, amikor a domb magasabban fekvő házaiból lejönnek, majd a szertartás után visszaballagnak, hogy folytassák az abbahagyottat. Néha egy pár autó és szekér. Kifele még néhány ház van, aztán szőlősök, majd az erdő több kilométer széles, összefüggő tömbje. Hétvégeken csak a templom harangja kondul meg, azon kívül rettenetes a csend. Vasárnap senki sem dolgozik, a gépek is hallgatnak – szürkületkor, amikor elcsendesednek a madarak is, és utolsónak még néhányszor szól a kakukk, olyan némaság üli meg a katlanban guggoló falut, hogy az ember a saját szívverését is zajosnak véli. Az öregasszonyok rózsafüzért morzsolgatnak ilyenkor a házak előtti kis padokon, és arra gondolnak, hogy ide csak olyanok jöjjenek lakni, akiknek a szívük tiszta, és nem félnek a bennük ágaskodó démonoktól. Aztán a csűrökből és a gyümölcsfák közül előcsorognak a

szürkék, és az emberek behúzódnak házaikba pihenni, belesimulnak az itteni világ természet diktálta ritmusába.

Így fojtogatnak a szürkék nap mint nap, mindig ugyanaz – nappalok és éjszakák monoton ismétlődése az élet. Vesződünk a részletekkel, de végül úgyis felnő mindent, és elborít újra és újra a gaz. Rutinossá kell válnom magamnak is az elmúlásban. Így folynak belém is a szürkék a szilvafák mögül és a csűrök mélyéről. Rendet kell teremtenem közöttük, hiszen a kert a testem meghosszabbítása, vagy más testem talán nincs is – homogén vagyok mindenütt, precíz, tökéletes és engesztelhetetlen. Menthetetlenül az egyedülletben. A fiúk hazatérnek, a lányok soha – ez a sor zakatol egyre gyakrabban a fejemben. Egyik fiacskám már végleg hazatért. A másik csak rapszodikusán, ritkán, amikor kedve tartja, vagy hazakergeti valami gond. Körülfogom olyankor homályommal. Tudom, hogy nyomasztom ezzel az egyedüllettel, ezzel a magamra vállalt, remeteléthez hasonlitos életvitellel, de nincs mit tennem. Szinte iszonyodom a világtól, amely a falun kívül van. És itt van a betegségem is. Nem akarom, hogy a gyermekeim sajnáljanak, és végül azt sem akarom, hogy fiam, aki most épp hazafele tart, szánalomból velem maradjon ebben az elveszett világban. Gondolatban azért rá próbálok bírni, hogy maradjon velem, bár tudom, hogy nincs erő, amely itt tarthatná. Én meg azon kapom magam, hogy élem a rémálmot, amely kamaszkorom óta kísért, és mostanra valóságommá vált: hogy szülők és gyermekek nélkül egyedül maradok ebben a faluban, az elhagyott házak között, ebben az iszonyatos csendben.

A föld, a növények, és ismét a föld. A maga piszkos fekete, omló vagy éppen sáros mivoltában. Anyám ismét a kertben van. Ismét átrendez valamit, új növényeket ültet, gyomlál, vagy csak kártevőket szedeget valamelyik fáról. Kezén általában kesztyű, de az is megtörténik, hogy megfélekedzik róla, és ilyenkor földtől fekete

kézzel sodorja be alkonyatkor a házba a szürkület. Megmosakszik, és vacsorát készít. Mozgása még fiatalos, arcán nyoma sincs a ráncoknak, öregségnek. Magához hív, és mi csak a harmadik szólításra engedelmesszük, nem is tudnám megmagyarázni, miért, talán merő ignoranciából, talán mert a hangja beleolvad a mindennapok zajába, zörejeibe, akár egy háttérhang, ami biztonságot is nyújt, viszont nem kell különösebben törődni vele. Megbizonyosodik róla, hogy elkészítettük a házi feladatainkat. Végignézi füzeteinket, és odateszi, hogy kijavítsuk, ha valami hibát fedez fel. Ez szakmai ártalom nála, hiszen tanítóként dolgozott, mielőtt el nem vonult betegnyugdíjba. Már rég nem tanul velünk, viszont mindig figyelmes arra, nehogy felkészületlenül menjünk az órákra.

Figyeld az apróságokra, figyeld az asztalon felejtett kenyérszelet lyukainak mintázatát, a szomszéd háztető fölé emelkedő árnyékokat az alkonyatban, tudd, hány csavar fogja a könyvespolc tartólemezeit, vagy milyen arcok merednek rád a fenyőfa padló felcsiszolt deszkáinak bogaiból. Emlékezz a részletekre, emlékezz az egykori szobádban függő festmény háromszög-kompozíciójára, és hogy merre futnak a vakoletben a hajszálerek, emlékezz a barna abrosszal leterített asztalon felejtett birsalmasajt magányára, hallgasd emlékeid mélyén a szobád falára akasztott, ütött-kopott óra örök ketyegését. Ha becsukom a szemem, minden színarany és kék. Úgy érzem sokszor, eleven hús vagyok. Mintha egy hosszú álomból ébrednék, amely most már idegen, és minden, ami benne történt, idegen: az emberek, akikkel találkozom majdnem teljesen ismeretlenek, egy homályosan derengő vízióban találkoztam velük valamikor, de talán meg sem történt semmi, és azt a víziót nem köti még egy vékonyka szál sem a valósághoz. Én valószínűleg el sem mozdultam soha ebből a házból, itt voltam mindig, és itt is maradok mindig, belefeledkezve a rezzenéstelen részletekbe. Mint ahogy magam is csupán egy részlet vagyok, egy megcsillanó homok-

szem. Ahogy az ágyon ülök, és nézem a mozdulatlan világot, a levegő hirtelen nehézzé válik, nyomni kezd minden oldalról, mintha valami erő hirtelen elmozdítaná a házat, és egy ellöttyenő, sűrű anyagba kerülnék, ahol szinte mozdulni sem bírok, és a tudóm nem képes kitágulni eléggé, hogy beömljön az éltető anyag. Fuldoklom. Amilyen erősen csak tudom, megszorítom a mellettem heverő, összefogott ágytakarót, míg rám tör a visszafojthatatlan köhögés.

Anyám arcán piros rózsákat hajt a méreg. Felegyenesedik az ágyásból, és tudom, hogy most már cselekedni kell, végre kell hajtani, amire kért. Én az udvaron játszom valamivel, erre a részletre már nem is emlékszem, és arra leszek figyelmes, hogy anyám már sokadszorra szólít engem és a nővéremet. Ültet valamit, mint mindig, vagy éppen gyomlálja a zöldségest, és oktató célzattal munkára akar minket is fogni, hogy megtanuljunk, nem kerül a levegőből a zöldség az asztalra. Meg kell azt termelni, és a megtermeléssel munka van, bajok vannak. Körülnézek, a nővéremet nem látom sehol. Valamerre eltűnt, valószínűleg beosont a házba, ahol hűvösebb van: sokkal jobb ott a levegő ilyenkor. Félig vigyorogva, de kissé behúzott nyakkal oldalgok anyám mellé, és nekilátok én is a munkának. Nem lehetek több hatévesnél, nővérem úgy tíz körül. Forr bennünk a rosszság, mindent elkövetünk, hogy jól szórakozzunk, és ezzel egyáltalán nem tesszük egyszerűvé anyánk életét. Szótlatlanul dolgozunk néhány percig, aztán ismét elkezd kibújni belőlem a kisördög. A fiatal kaporszárakat kezdem el kihúzogatni a gyomok helyett, hátha felbosszantom anyát, és elküld. Nekem semmiképp sincs kedvem dolgozni, főképpen nem a földdel, inkább sáskákat börtönöznék be egy műanyag palackba, békákat fogdosnék össze a közeli pocsolyában, vagy valami egyéb hasznos dologgal ütném el az időt, mert hiszen értem én, hogy nem lesz magától a zöldség, de valahogy még nem érzem szükségesnek ezt a tudást, ezt a tapasztalatot. Mint ahogy húgom sem, minden jel arra mutat. Anya megelégedi a dolgot. Rám ripakodik – amit elég ritkán szokott –, látszik, hogy paprikás valamiért, és én akkor még

nem érem fel ésszel, hogy nem csupán az a baja, hogy nem végzem rendesen, amire kért, vagy hogy a nővérem a füle botját sem mozdítja a sok hívás ellenére. Más dolgok piszkálták fel aznap, de nekünk erről sincs tudomásunk, nem tudjuk, hogy nagyapánkkal volt szóváltása, aki valószínűleg ismét azt a kényes témát találta elővenni, hogy anyánk miért nem kezd már valamit az életével, csak ül itt tehetetlenül a keserűségben, sajnálja magát, és rontja a mi kilátásainkat is, amiért itt tart ebben az istenverte faluban. Úgy érzi, mindenki összeesküdött ellene. A körtefa levelei remegő árnyékokat vetnek anya arcára. Lecsapja a kicsi kapát, hangosan kiáltja a nővérem nevét még egyszer, hogy azonnal idejőjön, mert baj lesz. Mivel válasz nem érkezik most sem, határozott léptekkel indul a ház irányába, miközben rám parancsol, hogy meg ne merjem szakítani a munkát. Érzem a dühöt a szavaiban, érzem, hogy itt most több lesz, mint egy egyszerű szidás. Ahogy eltűnik a ház mögött, hogy elérje a bejárati ajtót, utána lopakodom, követem a házba én is, kukucskálva az ajtófélfák mögül. Bent huzat van, az ajtók nyitva, az ablakok egy része is. Az ajtókon zöld légyháló. Anya a nővérem szobája felé tart. Azaz a mi szobánk felé, hiszen mindketten abban a déli fekvésű szobában tanyázunk, abból indítjuk a hadjáratokat anyánk idegrendszere vagy bármi más ellen. Egy hajóban vagyunk általában a nővéremmel, bár néha elcsattan egy-egy pofon közöttünk, vagy megtörténik, hogy az eldurvuló játékban véresre csípjük vagy karmoljuk egymást. Ilyen esetekben persze általában én húzom a rövidebbet, sírok, és rohanok anyához árulkodni. De most más a helyzet. Előre sajnálom Jázmint, mert most biztos kikap, előre látom dagadtra sírt szemeit, amint vékony arcocskáját szőke hajának sátra alá rejt, és csak szipog, nem szól senkihez. Anya hátán megvillan a rézsút besütő délutáni napfény, amint végigvonul az előszobán, és betaszítja a gyerekszoba ajtaját. Az íróasztal a bejárati ajtóval szemközt elhelyezkedő ablak alatt van, hiszen ott a legjobb a fényviszonyok, az ablakon bekandikál a lilaakác zöldje. Anya sáros, földtől piszkos kezét látom most meg hirtelen – nagyon élesen jelenik meg ez a részlet emlékezetemben –, aznap valamiért elfelejtett kesztyűt húzni a gyomláláshoz. Jáz-

min a bejárati ajtónak háttal ül, az íróasztal fölé hajolva működik valamit, füléből a fülhallgató kábelei lógnak ki, tehát nem hallja, mi történik a háta mögött. Anya fenyegetően mered föléje. Tágra nyílt szemekkel nézek, nem akarok elveszíteni egyetlen pillanatot sem. A földtől fekete kéz tétován áll a levegőben, nem is értem, miért nem emelkedik fel, és penderíti ki Jázmint a székből, miért is nem tépi ki a fülhallgatókat a szőke fürtök alatt rejtőző fülecskékből. Anya tétovázik, érzem, ahogy semmivé lesz lassan a haragja. Jázmin valamit rajzol, nagy múgonddal hajol a papír fölé, és közben dúdolgat hozzá. A vak is láthatja, hogy a legjobban szórakozik, miközben tudomást sem vesz a külvilágról. Anya lehajtott fejfel áll, most már én is ott vagyok szorosan mögötte, belekapaszkodom a lábába. Jázmin csak akkor vesz észre bennünket, amikor anya a földes kezével végigsimítja szőke fürtjeit. Mindig mosolygós zöld szemeivel vidáman fordul hátra. Csak most értem meg, mennyire kontrasztban van anya sáros keze azzal a tiszta hajjal, amit éppen csak érint, azokkal a tiszta, őszinte szemekkel, amikkel Jázmin ránk néz, s azzal az asztalnál ülő, olvasó alakkal, amely a rajzlapon kezd kibontakozni, aminek a látványa engem is megüt, nemcsak anyát. Jázmin amúgy a tíz évéhez képest egészen túrhetően rajzol már, mondhatni jól, kapott dicséretet is érte az iskolában. Az alakjai nem mindig valóságűek, ám valahogyan mindig magukban hordoznak valamilyen üzenetet, a maguk tökéletlenségével igen beszédesek, maga a tökéletlenség beszél, domborít ki olyan meglepő jellemzőket, amelyeket csupán egy gyermekszem vehet észre, amelyeket csupán egy gyermeklélek szűrői láttathatnak ekképpen a papíron. – Rajzolj csak tovább – mondja anya szinte fuldokolva, hirtelen elfordul, köhögni kezd, és otthagya minket, kimenekül a házból, vissza a kertjébe. Jázmin büszkén nyomja az orrom alá a rajzát, amelyen egy összetéveszthetetlen, vékony, szemüveges alak a térben furcsán elhajlott asztal mellett ül, és egy könyvet olvas, vagy valamit ír. Mostani fejfel próbálom visszaidézni anya arcát, amint kerüli tekintetünket, míg megfordul, és gyors léptekkel kimegy a házból. Estefelé vetődik be ismét, és azon gondolkodom, változott-e valami azután a nap után az életünkben. De azt hi-

szem, semmi. Talán kicsit ki volt sírva a szeme aznap este, de az, gondolom, inkább a nagyapámmal történt szóváltás eredménye. Ugyanúgy édegettünk tovább a tüdőproblémái okán kapott betegnyugdíjból és az apám felől rendszeresen érkező juttatásokból.

A fák növekvő árnyékát nézem a kertben. Elbóbiskoltam közben a tornácon: jó itt üldögélni és várni a fiamra, aki hamarosan megérkezik. Ma hagytam a körkörös kibontakozó kertet, ma nem volt türelmem a növényekhez és a földhöz, valahogyan üressé váltak ebben a jóleső várakozásban. Reggel, amikor végigmentem a kialakított sétányon a labirintusszerű sziklakertek zátony-halmi között, nem fogott el a vágy, hogy azonnal tovább építsem, alakítsam ezt a ház mögött alakot öltő mikrovilágot. Mikrovilágnak mondom, bár lassan elfoglalja a déli fekvésű, közel egy hektáros hátsó kertrészt, és lassan a borpince romjait kell majd felszámolnom hely érdekében, amely a gazdátlanul hagyott szőlős alatt omladozik, és amúgy is rég alulmaradt már az elemek elleni egyenlőtlen küzdelemben. Az jut eszembe hirtelen, hogy a hazatérő fiam segítségével most fel is számolhatom azokat a romokat. Úgyis itthon ül néhány hetet, és unatkozni fog. Szekeret fogadunk, és elhordjuk a törmeléket valamerre. Nekem meg amúgy is szükségem lesz a helyre. Véglegesen sosem fog elkészülni az, amit a gondolataimban hordozok, ennyi már most is biztos, hiszen időről időre újratervezem és átalakítom a már meglévő részeket is. A befejezetlenség érzését erősíti persze az az állandóan változó, hol növe, hol csökkenő mészkőkupac is, amelyet a szomszéd fuvarossal hordatok a közeli bányából. Persze, termőföldre is szükségem van. Abból is van mindig néhány szekérrel a ház mögött. Néha nem is értem, honnan van elég energiám minderre.

Dél van. Perzselő hőségben szállok le a vonatról, majd átballagok a buszmegállóba. Másfél órát kell várnom, míg járatom lesz ki falura, ahol, gyanítom, anyám már türelmetlenül vár. Csomagom ott hagyom a megőrzőben, kis hátizsákkal indulok el a központ

felé. Nincs értelme, hogy azt a másfél órát abban a poros váróteremben töltssem, ahol még a levegő sem rezzen, és a légypiszkos ablakokon keresztül még a közeli szőlőhegyet is alig látni. Inkább beülök valahol egy teraszra, egy hideg valamire. Vagy egyszerűen végigjárom az ismerős főteret, még az is megeshet, hogy ismerősökbe botlom. Nem túl nagy ez a város, és ráadásul általános iskolába is ide jártam. Hogyan is feledhetném. Hiszen most volt, nem is olyan rég. Mindennap bezötyögni a járáttal, majd délután haza. Bár a lakatlan, régi házunk itt a város szélén, anyám nem egyezett bele mégsem, hogy egyedül lakjak ott hét közben, az iskolanapon legalább. Kontroll alatt akarta tartani az életem, amíg lehet. Emellett meg én maradtam egyedül neki, nővérem már előbb elment tanulni egy külföldi, neves egyetemre. Keveset láttunk belőle az utóbbi időben. Apám felőli nagyapám nagy reményekkel volt iránta, míg el nem vitte a betegség. Mindenféle furcsa ötletei voltak az öregnek. Sokszor valóságtól elrugaszkodott ötletek voltak ezek, amelyek mintha a tudományos fantasztikum világából csöppentek volna ide. Mondanom sem kell, hogy végül sikerült nővéremet is megfertőznie ezekkel a fantázia-szülte találmányokkal, annál is inkább, mivel a nővérem mindig is hajlamos volt az álmodozásra. Jelen pillanatban is öregapánk egyik ilyen tervén dolgozik, aki a halálos ágyán megígértette vele, hogy nem hagyja cserben, és végigviszi ezt a képtelen kísérletet. No de erről talán majd később, talán majd máskor. Most vissza a kora délutáni rekkenő melegbe. Amikor néhány órával ezelőtt elhagytam K-t, ott éppen zivatarra állt az idő. Jelenleg itthon is úgy tűnik, hogy meg fog tébolyodni néhány kumulusz, és a későbbi órákban akár jégesőre is számíthatunk. A főtéren nem futok össze senkivel, nem is bánom annyira, inkább élvezem egyedül a sétát a központi park meglehetősen gyér árnyékot adó fái alatt, inkább csendben nosztalgiazom, az itt eltöltött évek zamatát engedve át magamon, mintsem egy régebbi, jelentéktelen ismerőssel játszom a jópofát, és magamról, tanulmányaimról meséljek nem teljesen őszinte lelkesedéssel. Az idő elég gyorsan elröppen, mire észbe kapok, már picit sietnem is kell, nehogy végül még lekéssem a falusi buszjáratot. Minden

a megszokott, csupán a sofőr más most, felém biccent, amint felmutatom a jegyem felszállásnál. A járműben ugyanaz a szag, ugyanazok a kopott, kiült székek fogadnak. Hanyatt dőlök, és lehunyom a szemem. Ahogy kizárom a vizuális csatornát, csak egy pillanatba telik, hogy visszaképzellem magam az első buszozások idejére, amikor elsős koromban, még anyámmal együtt tettük meg naponta ezeket az utakat. Érzem, ahogy elnehezednek tagjaim a busz ringatásától, és az álomba zuhanás veszélye fenyeget. Kinyitom a szememet, és üresen bámulom az ablakon túl elszaladó fák és cserjék halványzöld foltjait. Néhány perc múlva leszállok.

Jázmínról semmi hírem hetek óta. Remegek máris a félelemtől, ha arra gondolok, hogy neki is egy szép napon valami baja esik. Ismerem már nagyon rég azt az érzést, amikor egyik pillanatról a másikra átsiklik a szürkék tartományába a világ, és azután a pillanat után már csak az az egy történés játszódik le újra és újra a végtelenségig, amely a szürkéket kiváltotta, ami megváltoztatta az addig rózsaszínnek és könnyűnek tűnő életet. Egyre több az ilyen pillanat, ahogy az idő telik, és szaporodnak körülöttem a halottak. Öregek és fiatalok, változatos összevisszaságban. Betegek, akik reménytelenül kapaszkodnak a bennük már alig pislákoló életbe, és fiatal, látszólag mindent birtokló öngyilkosok, akiket láthatatlan, sejtéseken túli kór emészt, mígnem magányosan meghalnak rezzenéstelen levegőjű, üres üvegekkel csörömpölő szobáik homályában. Rettenetes az ittmaradottaknak. Míg ők már mindent tudnak, amint szétáradnak a határtalanban, addig mi, élők, elevenek, arra a sorsra vagyunk hagyva, hogy visszaadjuk a földnek testüket, ezeket az elkínzott kamrákat, és kétségeink, sejtéseink epicentrumából füleljünk abba az ismeretlenbe, amelyben ők nyomtalanul eltűntek.

Anyám kitörő örömmel fogad, mint mindig. Habár kapcsolatunk nem volt örökké ennyire felhőtlen. Elköltözésem előtti időkben bizony sokszor azt tapasztaltam, hogy saját keserűségét próbálja rám

erőszakolni, mindenféle szurkálásaival a saját világvége-hangulatát akarja fölöttem szétterjeszteni, mint egy fekete szárnyat. Meglehet, hogy ez a viselkedésforma már magára maradottságának az előérzetéből fakadt, hiszen tudta, hogy ha én is elmegyek, akkor mindene elveszett, ami ide kötné, és akkor bajban lesz. Amúgy is tele van démonokkal. No, de azóta minden hazatérésemet ünnepként fogja fel – azt hiszem –, így értelme lesz a hétköznapoknak, moshat rám, főzhet rám, újra a gyereke vagyok, akit majomszeretettel vehet körül. Ilyenkor az az érzésem, bármilyen csapást túl lehet élni, ha az embernek van hova hazamenni. Itt mindent előlről lehet kezdeni, itt, ahol mindig van egy zug, ami csak a tied, aminek minden egyes sarka és domborulata ismerős, mert te alakítottad, mert itt mintha nem lenne hatalma az időnek, itt nincs változás, itt mindig vissza lehet állítani egy premordiális, mindeneket megelőző, tiszta állapotot. Ugyanott tudod folytatni az abbahagyott időt, ami megállt, amikor kiléptél innen, és folytatódik, ahogy visszalépsz ezekbe az idegeidbe ivódott terekbe. Igen, gyermek vagy ismét. A paradicsomnak, egresnek ismét íze van. Újra nyár a nyár, megcsap ismét a széna összetéveszthetetlen illata, és történetek ötlenek fel laza összevisszaságban, minden értelem vagy ok nélkül az agyadban, csupán ott vannak, a gyermekkor megnyugtató egészébe épülnek. Egy gyermekkor egészébe, amely megszépül akkor is, ha ott sunyít a sarkok mögött a hiány, amivel abban az időben minden nap szembesültem. Apa hiánya. Azaz részleges jelenléte. Csak anya az, aki itt van mindig, bár változik; mindig egy kicsit ráncosabb, mindig egy kicsit törődöttebb az arca, mindig egy kicsit többet birtokol belőle a könnyörtelen idő, no meg a betegség. Minden hazatértemkor észreveszem ezt, és ilyenkor azt gondolom, hogy minél több időt kellene tölteni vele, és még az sem szükséges, hogy beszélgessünk, csupán testi jelenlétünk a fontos, hogy megérezzem testének melegét, amint épp elmegy mellettem; mintha érezném auráját, ahogy a mosogatókagylónál tesz-vesz, én meg odamegyek valamiért a közelébe – mondjuk, hogy eldobjam a szemetet. Így élünk hetekig nyaranta, míg el nem fog engem a nyugtalanság, és elmegyek saját útjaimra. Kiegyensúlyozott lesz és

nyugodt, míg otthon vagyok. Szinte nem is zavarjuk egymást, én saját dolgom végzem, kísérleti filmeket gyártok halomra, míg bírja a winchester, a kamerámmal rögzített dolgokkal bütykölök laptopomon, sokszor éjszakába nyúlóan. Ilyenkor meg nem zavarna a világon semmiért, a vacsoraidőt is csupán a tényérok csörömpölése, no meg a gyomrom korgása jelzi. Mindent egybevetve, nem adnám semmiért ezeket a hazatéréseket. Most sem történik semmi különös, elhalmoz a finomabbnál finomabb falatokkal, mert úgy gondolja, hogy míg egyedül vagyok abban a nagyvárosban, nem is eszem rendesen – ilyenkor kihizlal, és én jó szívvel eszek meg mindent, amit élém tálal.

Egyik napon a kert végében, a szőlősök alatt elhelyezkedő romokról kezd el beszélni, hogy mennyire ronda már a sok ránőtt gazzal, és a végén kiböki, hogy segítenem kellene eltakarítani. Szekeret fogad, csak segítenék a fuvarosnak rakodni. Nagyapád is egyetértene már annak a koszhalomnak az eltakarításával, úgysem jó már semmire, sosem lesz abból többet borpince. Jól van, mondom, csak minél hamarabb, míg még itthon vagyok. Meg is szervezi, másnap már jöhet is a fuvaros. Megegyeznek az árban, kezdődhet a munka. Reggel van, nehezen ébredek, el vagyok szokva a korán keléstől. A két szürke parasztló unottan rág, míg rakjuk az első szekérrelvót. Korhadt ajtótokok, téglák, félig szétporladt hordók maradványai. Anyai nagyapám múltjában turkálunk minden különösebb érzelem nélkül. A borpince már akkor sem volt használatban, amikor én még igen kicsi gyerek voltam. Habár akkor még talán menthető állapotban volt. Azóta maguk alá gyűrték a tetőt és a falakat az elemek. Az első szekér púpozva áll, a lovak rezignáltan sandítanak maguk mögé. Mintha hozzá sem értünk volna a romhoz, nem látszik rajta az az egy szekérnyi mínusz. Kilenc óra. Én a fejemet vakarom. Tudom, hogy egy igencsak hosszú napnak nézünk elébe. A szekér kigördül az udvarról, egyedül maradok a növekvő melegben. Beletelik tizenöt-húsz percbe is, mire a szekér visszatér üresen. Előkerülnek a csákányok, lapátok. Kamerához meg billentyűzethez szokott kezemet hamar feltöri a szerszámok nyele, de egyelőre

csak magamban káromkodom. A szekerek közti pihenők alatt sziszegve tapogatom az ujjaimon kiszakadó vízhólyagokat. A negyedik vagy ötödik szekér környékén érünk a valamikori hordók alatti deszkaemelvény felszámolásához. Már magasán jár a Nap, dől rólunk a veríték. A fuvaros sörrel próbálja pótolni az elszőköt folyadékmennyiséget, de inkább a kedve emelkedik, mintsem a hidratáltsági szintje. Mindenfélét összelocsog, ami egy picit már zavar. Mindezek mellett bűzlik az izzadságtól meg az alkoholtól. Már tegez. Feldobáljuk a tűzre sem jó, korhadt deszkázatot a szekérre. Vasbotokkal feszítjük fel ott, ahol még erősen tartják magukat a deszkák annak ellenére, hogy tizenévek óta veri zavartalanul az eső, feszíti télen a jég. Előbukkan a döngölt földpadló, és a huszonöt centi magas emelvény alatti, pókhálókcal sűrűn átszótt sötétet ismét elönti a fény, ki tudja hány évtized óta először. A szőlősök felőli belső fal mentén kövekre bukkanok, míg a szekér fordul egyet. A pince építésénél ehhez hasonló köveket nem használtak a mesterek. Ilyen köveket a hátsó udvarban lehetett találni még gyerekkoromban – emlékszem vissza –, ám azóta elsüllyedt az a kőrakás, elnyelte szép lassan a por és az esőtől, havaktól lazuló föld; még nagyapám hordatta volt oda, hogy majd beépítsék valamilyen új épület alapjába. Persze, ez a terv is összeomlott, mint annyi minden más, amit nagyapám elképzelt. Az is az elképzélései közé tartozott, hogy borászatból éljen meg. Látom nagyanyám savanyú arcát, amint az öreg háta mögött legyint. Álmodozz, vén bolond – mondja a tekintete. Igaz, így utólag látom, hogy ő sem tett túl sokat a közös álmok elérésének érdekében. Ha voltak neki valaha is álmai. Vagy csak a falusi robot, amely a lelkére, egész életére nyomta a bélyegét már igen hamar. Ez tette életét egy homályos, szürkületbe hajló, soha véget érni nem akaró naphoz hasonlónak, amelyben sosem volt igazi öröm, de sosem volt igazi bánat sem, csak a sors ellenállhatatlan sodrásának tudata, egy felső hatalom örök jelenlétének rezignált mosolyú bizonyossága.

Na, de vissza a kövekhez. Egyelőre nem találok magyarázatot jelenlétükre a hordókat tartó emelvény alatt. Erősen gondolko-

dom, de nincs emlékem arra vonatkozóan, hogy én hordtam volna őket valamiért oda. De akkor mit keresnek ott? Félredobálom a még útból levő deszkamaradványokat, kihordom oda, ahonnan majd a szekér felveszi. Lábbal tolom szét a kőkupacot. Az egymásról legördülő kövek alatt egy elfoszlott bőre vagy anyagdarabra leszek figyelmes. Lehajolok, elmozdítom az összes követ az útból, és ekkor csontok is kezdenek előbukkanni, vékonyka, szinte madárra emlékeztető csontok, és én még mindig nem tudom összekötni a dolgokat magamban, csupán a bőrből készült nyakék érintésére borzadok el, és rohannak meg az emlékek; ekkor jövök rá, hogy mit tartok a kezemben. Több mint tíz éve tűnt el ez a macskám, emlékszem, mennyit hívtam és kerestem, mennyire rosszul esett az elvesztése. És most egyszer csak előbukkan, megoldódik a rejtély. Az is elég nyilvánvaló, hogy valaki vagy valakik addig dobálták kövekkel, amíg el nem pusztult. Próbálok visszaemlékezni az eltűnés körülményeire, idejére, de nem megy, csupán a fájdalom emléke maradt, és néhány mozdulatban a pótolhatatlannak hitt hiány. Kiszedegetem a csontokat a kövek közül, míg a szekér jön, egy kupacba rakom őket a nyakékkal együtt, amelyen még nagyon halványan kivehető a viselőjének a neve. Jobb híján egy használt pólómba csomagolom a csontokat, és beteszem a fásszínbe, míg eldöntöm, mit kezdek majd velük.

Még órákig dolgozunk, de végül sikerül mindent úgy eltakartítani, mintha azon a helyen sosem állt volna semmiféle épület. Anyám igen elégedett az eredménnyel. Lassan szürkülődik, anyám kifizeti a fogatost, aki már ugyancsak kaptos állapotban van, és míg nem figyelünk oda, még tölt magának egy jó vizespohárral a felkínált üveg borból.

Anyámat is látványosan megérinti a hír, hogy megtaláltam Golyót. A csontokat és a nyakéket úgy pólóstól eltemetjük a kerítés mellett illatozó orgonabokrok alá. Másnap fából kis keresztet barkácsolok, és beleszúrom a földkupacba a csontok fölé. A vízszintes fába belevésem, hogy Golyó. Arra gondolok, hogy szép lassan kibogzódna a rejtélyek, amelyeknek ki kell bogzódni, a többit meg zárt, átláthatatlan falú dobozokban messze sodorja a felejtés

ellenállhatatlanul hömpölygő áradata. Arra gondolok, hogy elég groteszk dolog keresztet tenni egy macska sírhantjára. Aztán meg arra is gondolok még, hogy néhány nap múlva elhagyom ismét ezt a falut, és azon töprengek, ezt miképpen tudassam anyámmal.

A tengerre akar lemenni, ezt mondta a romeltakarítást követő napon. Még elég sok van hátra a nyári szünetéből, ezért remélem, hazajön töltekezni, még látom néhány napig, mielőtt visszamenne hosszú hetekre, esetleg hónapokra K.-ba. Megnyugtat, hogy igen, nincs miért aggódnom, egy bő hét múlva újra láthatom majd. Meg sem kérdezem, kikkel megy, esetleg barátnő van-e a dologban; ilyen szempontból nagyon zárkózott, sosem hoz ide senkit, meg nem is szívesen beszél a barátairól. Elveszni egyedül egy idegen városban, vagy egy idegen parton – ennek is valószínűleg megvan a maga varázsa. Én merem remélni, hogy nem ezt teszi, mert ez érdekes és vicces tud lenni egy rövid ideig, viszont hamar rászakad az emberre az egyedüllét, hogy hiába keres ismerősöket a tömegben, nincs senki. Egyedül maradsz a gondolataiddal, míg magányosan bolyongsz éjszakánként az ürülő utcákon, és reméled, hogy a következő szórakozóhelyen csak belebotlasz végre valakibe, akivel néhány emberi szót lehet váltani. Aztán persze nem. Túl távol vagy mindentől és mindenkitől. Valahogyan oda csapódsz egy idegen asztaltársasághoz, vagy valakivel ismerkedni próbálsz a pultnál egy ital kikérése közben, de mindenki gyanakodva méreget. A legelső adandó alkalommal otthagynak, néhány felszínes beszélgetés után lézenghetsz italoddal az ismeretlen tömegben. Aztán nappal meg kimész a partra, a sok majdnem meztelen ember közé, úgy törsz át a tömegben, mint egy hajó, nem nézel se jobbra, se balra, nem érdekel a sok barnára sült hús karnyújtásnyi közelsége. Te szép vagy és elérhetetlen, hozzád nem férközhet senki, ha kérsz valamit a beach barban, határozottan nézel a kiszolgáló szemébe, isteni gyönyörűséged és felsőbbrendűséged teljes tudatában; majd néhány tequila után mindez összeomlik, már csak pihenni

akarsz, ne is láss senkit és semmit, ami ennek az elviselhetetlen külvilágnak a része. Nem vagy kíváncsi a parton heverő torz testekre, az anyajegyves, foltos bőrre, pocakokra, körmökre és ritkuló hajakra, amelyek egész világookról tudnának mesélni. De a tökéletes testekre sem vagy kíváncsi. Mindez teljesen érdektelenül hever a lábaid előtt. Arra gondolsz, miért is nem jöttél társakkal, barátokkal. De hát nincsenek barátaid. Elutazásod előtti éjszakán azt álmodod, hogy egy tengerbe messze benyúló betonmólón vagy, ahol épp egy kompszerű hajó van kikötve. A felerősödő szélben emberek másznak át szinte pánikszerűen az egyre erősebben ringatózó hajóra, és te nem tudod eldönteni, hogy felszállj, vagy maradj a sokkal biztonságosabbnak tűnő mólón. Vihar közeledik. A hajóra lassan már nem lehet átszállni, annyira dobálja a tenger, nagy amplitúdóval föl-le mozog a móló stabilnak tűnő karfája mögött. Aztán egyszer csak elválik a betontól, és a hatalmassá növvő hullámok közé siklik. Te próbálsz egy minél keményebben álló pontot találni a mólón, amiben megkapaszkodhatsz, hiszen a hullámok lassan átcsapnak mindenre, és a szél is olyan erővel mozgatja az egész szerkezetet, hogy féllő, össze fog omolni, bele fog veszni az őrjöngő tengerbe. Az eddig rigidnek, keménynek hitt beton alattad furcsa mozgásba kezd, hajlik és tekeredik, mintha gumiból volna, és te, míg valami korlátot szorítasz, várod a pillanatot, amikor darabjaira hull minden, és rémült vagy, de reméled, nem fogsz elsodródni. Körülötted senki. Az emberek mind eltűntek, és nem tudod, elsodorták-e őket a több méter magas hullámok, vagy időben sikerült biztonságos helyre menekülniük. Most már mindegy. Mintha örökké tartana a tenger háborgása. De aztán mintha csendesedni kezdene minden, és néhány perc múlva simulni kezd, majd egy idő után teljesen barátságossá szelídiül a víz. Aztán az emberek is előbújnak valahonnan. Egyszer csak ott vannak ismét, és ez megnyugtat kissé, érzed, ahogy elmúlik halálfélelmed. Torkodban dobogó szívvel ébredsz, hálófelsőd átázott az izzadtságtól. Egy pohár vízért botorkálsz a sötétben.

Persze, mindez csupán képzelgés, egy anya rémképei a kétségek vásznán. A fiam nem ilyen, valószínűleg teljesen az ellentéte ennek, más emberré vedlik, amikor nem látom, amikor nincs a közelemben. Sportol, tanul, rendes lányokkal jár szórakozni, éltanuló fiúk a barátai. Habár tudom nagyon jól, mindegy, mit tesz, vagy mit gondol – ha ölne is, ugyanúgy szeretném.

A vonatom visszafelé zakatol K. irányába. Elmúlt ez a nyár is, ez a kör is bezárult. Golyóra gondolkodok, meg anyámra, aki az utolsó napokban egyre elviselhetetlenebbé vált, mivel semmi hírt nem kapott a nővéremről. Csak akkor beszélhet vele, ha Jázmin hívja. Titkokkal övezett ügyben van távol évekre. Még az sem tudható pontosan, melyik földrészen tartózkodik, és ez anyámat megőrjíti. Mindig rosszra gondol, mindig a legnegatívabbat sejtí. Sokszor az a meglátásom, hogy retteg az élettől. Retteg mindentől, ami fizikai – persze a virágain és a kertjén kívül. Ezért is épít magának egy jól belakható, relatíve átlátható világot a zárt kapuin belül. Csak sajnos egyedül kell maradnia a maga alkotta, zárt, kicsi világában, mert ott szükségszerű ez az egyedüllét. Még nekem sincs helyem benne. Ahogy mind elhagytuk, és a közeliak kihaltak mellőle, egyre közelebb kerül ehhez az ideális, tökéletes állapothoz. Belülről csillog ez a csendbe süppedt kis parasztház, mint egy gyöngykapuló, és annak a közepében anyám. A kamera a belső gyerekszobákból visszafele indul, át a konyhán, végig a szűkre szabott folyosókon, kiér az udvarra, és ahogy átsiklik visszafele a kerítés felett, a ház hirtelen színesből monokrómmá válik, szürkék megannyi árnyalattából áll egyszer csak össze, szinte látni azt a nagyon finom hártát, amely körülveszi, és amely visszavonhatatlanul elnyeli, visszatartja a színeket. A kamera még mindig visszafele mozog, egyre gyorsul, elsuhan a fehérre meszelt templomtorony mellett (ahonnan éppen galambok rebbennek fel), egyre távolodik, a képernyő közepén egyre zsugorodik a templom, és a mellette meghúzódó szürke ház, mígnem belevész a mindent körülölelő, pixeles semmibe. Egy idő után csupán az olcsó kamera jellegzetes alapzaját hallani.